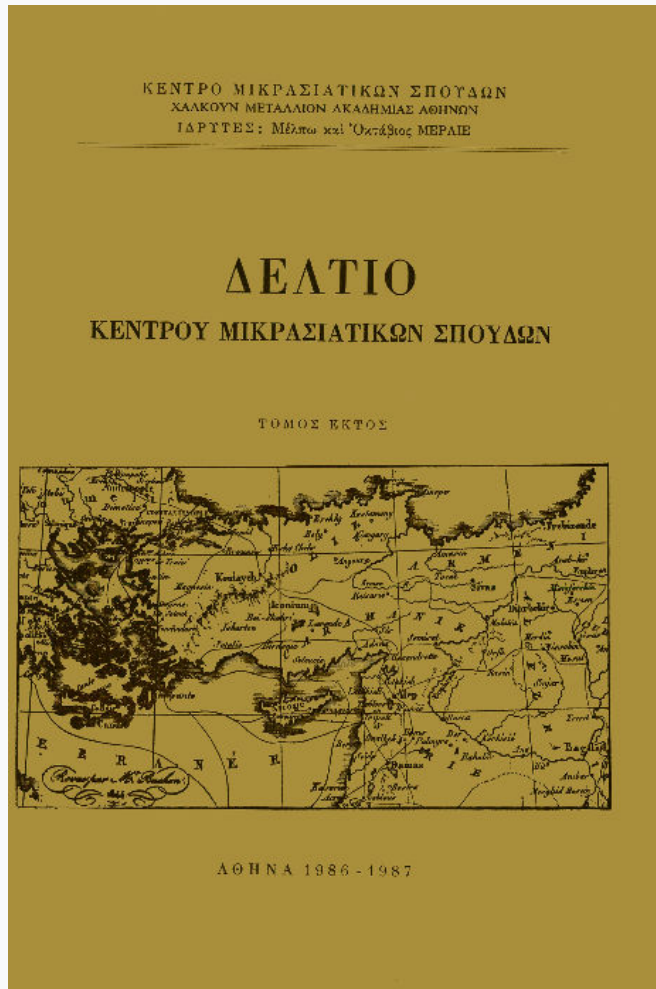

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 6 (1986)

Florin Marinescu, Etude genealogique sur la famille Mourouzi (Τετράδια εργασίας 12: Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών)

Αλέξης Γ.Κ. Σαββίδης

doi: [10.12681/deltiokms.120](https://doi.org/10.12681/deltiokms.120)

Copyright © 2015, Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σαββίδης Α. Γ. (1986). Florin Marinescu, Etude genealogique sur la famille Mourouzi (Τετράδια εργασίας 12: Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών). *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 6, 419–421. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.120>

Florin Marinescu, *Étude Généalogique sur la Famille Mourouzi* [Τετράδια Ἑργασίας 12: Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν], Ἀθήνα 1987, σσ. 171, με 37 πίν. (8 ἔγχρ., 1 χάρτης), γλωσσάριο, βιβλιογραφία πηγῶν-βοηθημάτων (ἐλληνικῶν-ξενογλώσσων), ἐλληνικὴ περίληψη, εὔρετῆριο, γενεαλογικὸ πῖνακα τῆς οἰκογένειας Μουρούζη (c. 1613-1980).

Σημαντικὴ συμβολὴ στὴν ἐπιστῆμὴ τῆς γενεαλογίας καὶ προσωπογραφίας ἀποτελεῖ ἡ πρόσφατὴ μονογραφία τοῦ Φλορίν Μαρινέσκου, δρᾶ ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βουκουρεστίου καὶ ἐπιστημονικοῦ συνεργάτῃ στοῦ ΚΝΕ/ΕΙΕ, γιὰ τοὺς Μουρούζηδες, ἀναμφίβολα μὴ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ἐλληνικὲς οἰκογένειες, ἡ ὁποία γιὰ τρεῖς αἰῶνες (17ο, 18ο, 19ο) διαδραμάτισε σημαίνοντα ρόλο στὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ, ἀλλὰ καὶ στὶς οἰκονομικὲς ἐξελίξεις τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. (Βλ. καὶ F. Marinescu-Anne Tabaki, «Presentation des Archives d'une Famille Phanariote: Les Mourouzi. Première Approche», *Ἑλληνικὲς Ἀνακοινώσεις 5ου Διεθνoῦς Συνεδρίου Σπουδῶν Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης*, Ἀθήνα 1985, σσ. 183-9). Ἡ μονογραφία αὐτὴ βασίζεται σὲ ἐκτενὲς ἀνέκδοτο ἢ ἐκδεδωμένο ὕλικό (πηγές, χάρτες, ἔγγραφα, χειρόγραφα, τίτλοι περιοδικῶν καὶ ἡμερησίων), ἐνῶ ἡ πλούσια βιβλιογραφία τῆς χωρίζεται σὲ δύο κύρια μέρη: τὸ 1ο καταλογογραφεῖ συμβολὲς γενικοῦ χαρακτήρα (βιογραφίες, γενεαλογίες-προσωπογραφίες, ἐγκυκλοπαιδικὰ ἔργα), καὶ τὸ 2ο συμβολὲς εἰδικότερου χαρακτήρα, ὅπως μονογραφίες, ἄρθρα σὲ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ καὶ ἑπετηρίδες κλπ. Ὁ συγγραφέας ἔχει σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις χωρίζει τὶς βιβλιογραφίες του σὲ ἐλληνικὲς καὶ ξενόγλωσσες, κάτι ποὺ διευκολύνει καὶ τὸν ἴδιο στὴν ἀλφαβητικὴ κατὰταξὴ τους ἀλλὰ καὶ τὸν ἀναγνώστη στὴν εὐκολότερη ἐξεύρεση τοῦ ζητουμένου. Εἰδικὰ, πάντως, ὅσο ἀφορᾷ στὴ βιβλιογραφία βοηθημάτων, νομίζουμε ὅτι τὰ λήμματα γιὰ τὸν Πανάρετο (σ. 149), τὸν Ἀθανάσιο Κομνηνὸ Ὑψηλάντη (σ. 152) καὶ τὰ τουρκικὰ χρονικὰ τῶν αἰῶνων 16ου-ἄρχων 19ου (σ. 156) θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν συμπεριληφθεῖ στὸν κατάλογο τῶν πηγῶν.

Σὲ γενικὲς γραμμὲς ἡ παρουσίαση τοῦ βίου καὶ τῆς δράσης τῶν 107 μελῶν τῆς οἰκογένειας Μουρούζη ἀπὸ τὸν συγγραφέα εἶναι μεθοδικὴ καὶ ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένη. Ἡ δυναμικὴ ἐμφάνιση τοῦ τραπεζουντιακῆς καταγωγῆς οἴκου (σ. 25 κ.ἑξ.) στοῦ προσκλήνιο τῶν ἱστορικῶν ἐξελίξεων,

αρχικά στην πρωτεύουσα της ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, Κωνσταντινούπολη (στό α' μισό τοῦ 17ου αἰώνα), καί ἡ μετέπειτα πλούσια καί ποικιλότροπη δράση του στίς Παραδουνάβειες Ἡγεμονίες καί στή Ρωσία, ἐξετάζονται μέ ἐξονυχιστική λεπτομέρεια καθὼς καί μέ χρονολογική συνέχεια καί συνέπεια. Ἰδιαίτερα τονίζεται –ἐκτός ἀπὸ τὴ μαρτυρούμενη συμμετοχὴ τῶν Μουρούζηδων στὴν ὀθωμανικὴ διοίκηση– ἡ πολύτιμη συμβολὴ πού πρόσφεραν, ἀπὸ τίς ὑψηλές θέσεις πού κατέλαβαν, στοὺς συμπατριῶτες τους σὲ ἐποχές δύσκολες (β' μισό 18ου-ἀρχὲς 19ου αἰώνα), τόσο στὸν πολιτικοκοινωνικό ὅσο καί στὸν πνευματικό τομέα. Ἀξιοπρόσεκτη συμβολὴ ἀποτελεῖ καί τὸ τμῆμα ὅπου ἐξετάζονται τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας πού μετὰ τὸ 1821 διέφυγαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη στὴν Ὁδησσό, καθὼς ἐπίσης καί ἡ δραστηριότητα ἐπιφανῶν μελῶν τῆς ὀχι μόνο στὸν ἑλλαδικό χῶρο, ἀλλὰ καί στή Ρουμανία, Γαλλία καί Ρωσία. Ἰδιαίτερα ἐπίσης σημαντικὸ γιὰ τὸν μικρασιατικὸ χῶρο εἶναι τὸ μικρὸ κεφάλαιο (σσ. 25-8, μέ χάρτη στή σ. 29), ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν Μουρούζηδων ἀπὸ τὸν Πόντο.

Λόγοι βιβλιογραφικῆς πληρότητας πιθανῶς θὰ ἐπέβαλαν στὸ τμῆμα ὅπου ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται σὲ ὀρισμένους γνωστὺς βυζαντινοὺς οἰκούς (σ. 13) νὰ προστεθοῦν στή βιβλιογραφία τὸ συλλογικὸ ἔργο τῶν E. Trapp - H. Beyer - E. Kislinger, *Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit* (Βιέννη 1976-86, μέχρι σήμερα 8 τόμοι: Ἀαρὼν - Ξυστούρης) καί ἡ μελέτη τῆς Gudrun Schmalzbauer, «Die Tornikioi in der Palaiologenzeit», *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik*, 18 (1969), σσ. 115-35, ἐνῶ ἡ παλιὰ σημαντικὴ μελέτη τοῦ Ὁστρογκόρσκυ (στὰ σερβοκροατικά) γιὰ τοὺς Ἀγγέλους (1936), στὴν ὁποία παραπέμπει ὁ συγγραφέας (σ. 13, σημ. 1, 141), ὑπάρχει πληρέστερη σὲ γερμανικὴ μετάφραση στή συλλογὴ μελετῶν τοῦ μεγάλου βυζαντινολόγου: G. Ostrogorsky, «Der Aufstieg Geschlechts der Angeloι», σσ. 166-82, μέ γενεαλογικὸ πίνακα, στό: *Zur Byzantinische Geschichte. Ausgewählte Kleine Schriften* (Ντάρμστατ 1973).

Σημειώνουμε ἐπίσης μερικὲς τυπογραφικὲς ἀβλεψίες στὸ βιβλιογραφικὸ τμῆμα: στή σ. 140 τὸ λῆμμα «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν» (μέ χρονολογία ἐκδόσης: Ἀθήνα 1930) εἶναι ἀνεπαρκές, ὅπως ἀνεπαρκὲς εἶναι καί ὁ τρόπος παραπομπῆς στή *Μεγάλῃ Γενικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια Ὑδρία* ἀπλὰ ὡς Ὑδρία. Στὴ σ. 144 διάβαζε *Τσουγκαράκη* ἀντὶ *Τουσκαρακή* καί στή σ. 145 διάβαζε *Βαρζὸς* ἀντὶ *Βάρζος*. Ἐπίσης στή σ. 158 ὁ *Σελίμ*, στὸν ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ μονογραφία τοῦ S. Shaw, δὲν εἶναι ὁ Β' ἀλλὰ ὁ Γ'.

Γενικά, πάντως, ἡ χρησιμότητα καί σημασία πού ἔχει ἡ μονογραφία τοῦ Φ. Μαρινέσκου γιὰ τὴν μεταβυζαντινὴ προσωπογραφία καί γενεαλογία εἶναι προφανὲς καί δεδομένη. Χαράσσει ἀνάγλυφα, πιστεύουμε, τὸν

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

τρόπο με τὸν ὁποῖο εἶναι δυνατόν νὰ μελετηθεῖ ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας πολλῶν ὑστεροβυζαντινῶν οἰκῶν μέσα στὴν Τουρκοκρατία καὶ τοὺς νεότερους χρόνους. Ἀξίζει, τέλος, νὰ τονίσουμε τὴν καλαίσθητη ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου καὶ τὴν ἐπιτυχή ἀποτύπωση τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου καὶ τῶν πινάκων μέσα στοῦ κείμενο (ἰδιαίτερα τῶν ἐγχρωμῶν φωτογραφιῶν ἀνάμεσα στίς σσ. 96-7).

Κέντρο Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν ΕΙΕ

ΑΛΕΞΗΣ Γ. Κ. ΣΑΒΒΙΔΗΣ